

Par IKP ātro novērtējumu 2022.gada 1.ceturksnī

Gada sākums ekonomikā pozitīvs, bet ģeopolitiskā situācija kavēs izaugsmi un palielinās inflācijas spiedienu

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes veikto iekšzemes kopprodukta ātro novērtējumu šogad 1.ceturksnī ekonomika pieauga par 5,9%, salīdzinot ar 2021.gada 1.ceturksni. Šajā laika periodā ražojošās nozarēs apjomi samazinājās par 0,2%, savukārt pakalpojumu nozarēs pieauga par 6,3 procentiem.

Gada sākumā vērojamā izaugsme bija gaidāma. To lielā mērā ietekmēja bāzes efekts – pagājušā gada 1.ceturksnis bija vienīgais ceturksnis, kad Covid-19 ierobežojumu rezultātā ekonomikas apjomi saruka. Šogad janvārī-februārī mazumtirdzniecības apjomi bija par 12,6% lielāki nekā pirms gada un sevišķi straujš kāpums bija vērojams nepārtikas preču mazumtirdzniecībā.

Pakāpeniski atkopjas ēdināšanas, izmitināšanas, mākslas izklaides un atpūtas nozares, kā arī aviācija, kas ir nozares, kas covid-19 krīzē cieta vissmagāk. Neraugoties uz augstajām energoresursu cenām, gada pirmajos divos mēnešos turpinājās izaugsme apstrādes rūpniecībā – kāpums par 7,1% salīdzinājumā ar 2021.gada janvārī-februāri. Savukārt preču eksporta kāpums faktiskajās cenās šajā pašā laika periodā sasniedza gandrīz 30 procentus.

Taču pozitīvās norises ekonomikā būtiski ietekmē 24.februārī Krievijas uzsāktais iebrukums Ukrainā. Kara ietekme uz Latviju ir lielāka nekā vidēji ES, jo Latvija robežojas ar Krieviju un tai, kaut ievērojami mazinājušās kopš 2014.gada, vēl aizvien ir vēsturiskas saites ekonomiskajā sadarbībā. Galvenās eksporta preces – alkohols, pārtika, farmācija, mašīnbūves produkcija. 2021.gadā Latvijas preču eksports uz Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu veidoja 9,5%, bet imports no šīm trim valstīm bija 12,7% no visa importa. Ir vairākas preču grupas, kas veido gandrīz vienu trešdaļu no kopējā Latvijas importa no šīm valstīm – pārsvarā tās ir izejvielas - metāli, koks, minerālmēsli. Karš jau ir izraisījis ievērojamus ekonomiskos un finanšu satricinājumus, jo īpaši preču tirgos, strauji pieaugot naftas un gāzes cenām.

“Karš Ukrainā neietekmēs visus Latvijas uzņēmumus vienādi, bet vairāk tos, kuriem ir bijušas ciešas tirdzniecības saites ar konfliktā iesaistītajām valstīm un kuriem grūtāk būs atrast jaunus sadarbības partnerus un noieta tirgus. Esošajā situācijā vienīgais risinājums Latvijas uzņēmumiem ir jauni un diversificēti izejmateriālu piegādes tirgi, un pārorientēšanās no Krievijas uz maksātspējīgākiem rietumvalstu tirgiem. Tas nākotnē tikai palielinās Latvijas ekonomikas potenciālu. Otrs svarīgs virziens ir Latvijas enerģētiskās neatkarības stiprināšana, meklējot jaunas piegāžu alternatīvas. Paraleli tam, ņemot vērā straujo cenu kāpumu, valdība aktīvi strādā pie dažādiem atbalsta instrumentiem iedzīvotājiem, kam tas ir nepieciešams visvairāk. Plānots, ka pasākumi būs vērsti uz tām iedzīvotāju grupām, kuriem finansiālais atbalsts būtu visnepieciešamākais – senioriem ar zemiem ienākumiem, personām ar invaliditāti, māsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. Plānots arī paplašināt mājokļa pabalstu pieejamību” norāda ekonomikas ministrs Jānis Vitenbergs.

Pastāv liela nenoteiktība attiecībā uz to, kā karš un ar to saistītās sankcijas ietekmēs turpmāko Latvijas ekonomikas attīstību. Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2022.gadā ekonomikas izaugsme ģeopolitisko faktoru dēļ samazināsies par vismaz 3 procentpunktiem salīdzinājumā ar iepriekš prognozēto. Tomēr izaugsme paliks pozitīva un var sasniegt 2% gada griezumā. Nenoteiktība ietekmēs gan iedzīvotāju patēriņu, gan uzņēmumu investīcijas un ārējo tirdzniecību. Latvija kā pārtiku audzējoša un ražojoša valsts varētu gūt pozitīvu ietekmi no lauksaimniecības sektora labas ražas gadījumā. Relatīvi pieaugot izejvielu cenas īpatsvaram galaproduktā, konkurētspējīgāki kļūs uzņēmumi, kas piedāvā preces un pakalpojumus ar augstāku pievienoto vērtību pie nosacījuma, ja uzņēmumi spēs pielāgoties augošajām energoresursu cenām un produktivitātes kāpināšanas izaicinājumiem. Vienlaikus konflikta ekonomiskās ietekmes apmērs būs atkarīgs no kara ilguma un politiskajām reakcijām, taču ir skaidrs, ka kara rezultātā tiks kavēta izaugsme un palielināsies inflācijas spiediens.

Sagatavoja:

Ekonomikas ministrijas

Anālitikas dienests

